

ADVIESRAAD SOCIAAL DOMEIN KAAG EN BRAASSEM

Secretariaat: Liset van Steenbrugge
secretariaat@asd-kaagenbraassem.nl
www.adviesraadkaagenbraassem.nl

College van Burgemeester en Wethouders
Gemeente Kaag en Braassem
Westeinde 1
2371 AS Roelofarendsveen

Roelofarendsveen, 29 september 2025

Betreft: Reactie en advies aan College van B en W op de (concept) Omgevingsvisie 2025

Geacht college,

Naar aanleiding van de oproep om te reageren op de ter inzage gelegde 'Omgevingsvisie Kaag en Braassem' wil de Adviesraad Sociaal Domein Kaag en Braassem (ASD) u graag deelgenoot maken van de visie van de ASD en u van advies dienen.

Wij hebben gemeend er goed aan te doen onze reactie op dit lijvige stuk met name te baseren op de onderdelen Sociaal Domein en Wonen. Daarnaast willen we een aantal algemene opmerkingen maken over het stuk als geheel.

Algemene opmerkingen

Al in 2020 heeft de ASD u een advies doen toekomen op de eerste Omgevingsvisie van Kaag en Braassem. Wat wij missen is een korte beschouwing over de vergelijking van de situatie toen en de werkelijkheid van nu. Waartoe heeft de visie van 2020 onze gemeente geleid? Met andere woorden: wat is er van deze visie terechtgekomen? Welke leerpunten ontleent de gemeente uit het voorgaande? Dit wordt niet duidelijk.

In het stuk is een uitgebreide analyse weergegeven van de situatie anno 2025 van de Gemeente Kaag en Braassem. In acht hoofdstukken worden de verschillende domeinen beschreven van de gemeente, voorafgegaan door een inleiding en afgesloten door een beschrijving van de dorpskernen, het buitengebied en het water.

Daarnaast: het bestaansrecht van de gemeente Kaag en Braassem is gelegen in het 'leveren van een leefbare, mooie omgeving'. Dit kan als de missie van Kaag en Braassem worden beschouwd.

Een visie, vervolgens, gaat over een gewenst beeld van de toekomst. Waar gaan we naartoe en welke bijdrage levert de gemeente Kaag en Braassem daaraan? Het gaat om onderscheiden, richting geven en scherp formuleren. Welke keuzes zijn gemaakt en vertaald in een strategisch perspectief, dat uitwaaiert in acties en een goede taakverdeling?

Het is naar onze mening juist het ontbreken van het aangeven van een duidelijke richting en gemaakte keuzes, die de 'Omgevingsvisie Kaag en Braassem' beperken tot een uitgebreide analyse en niet -zoals in de Omgevingswet is vastgelegd- richt zich op een voorgestelde ruimtelijke leefomgeving, die kan worden benut om initiatieven en ontwikkelingen te toetsen op haalbaarheid en wenselijkheid. Met waardering voor de gepleegde analyse vinden wij het jammer, dat in het stuk deze beperking heeft.

De gemeente Kaag en Braassem heeft een keuze gemaakt voor een verbinding van het 'ruimtelijke' met het 'sociaal-maatschappelijke'. Met een dergelijke verbreding is sturing en houvast van eminent belang, voor de korte en de langere termijn. De vraag is of dit rechtvaardigt, dat de looptijd van de omgevingsvisie ongeveer samenvalt met een raadsakkoord, dat sinds een aantal jaren door de Gemeenteraad wordt gesloten. Immers, een aantal gebieden (bijvoorbeeld woningbouwprogramma's, energiebeleid en landbouw en natuur) vergen een langere focus om daadwerkelijk te kunnen worden uitgevoerd. In omgevingsvisies van collega-gemeenten (o.a. Gemeente Almere en Gemeente Westland) zijn nadrukkelijk een horizon tot het jaar 2030 en zelfs 2040 meegenomen.

In de tekst van het stuk wordt dit ook zichtbaar in de bewoordingen die worden gekozen: zinsneden als 'er liggen kansen op verbinding van de thema's' of 'het gaat ons helpen inzicht te geven in de samenhang van documenten' en 'we werken toe naar doelen en bouwen voort op gezette stappen' klinken erg dynamisch, maar zijn weinig concreet. De lezer kan het niet oneens zijn met deze richting, maar goed bestuur vergt een duidelijke koers naar de toekomst. De ASD is van mening, dat een en ander meer SMART moet worden gemaakt.

Ook is op onderdelen het stuk onevenwichtig: sommige onderdelen worden breed beschreven, terwijl andere onderwerpen met een korte zinsnede worden aangeduid. Bijvoorbeeld aan de ontwikkeling en soorten laadpalen in de gemeente wordt een halve bladzijde gewijd (par. 8.6.1), terwijl de beschrijving van de 'huisvestingsopgaven voor asielzoekers, arbeidsmigranten en statushouders, die zorgen voor de nodige uitdagingen' met een enkele zin worden beschreven.

Het advies van de ASD is het stuk nogmaals onder de loep te nemen met betrekking tot het verankeren van gemaakte keuzes, bestendigheid en importantie. Daarmee kan een goede basis worden gelegd om de gewenste sturing en zicht op uitwerking vorm te geven.

Het vervolg op de visie kan op die manier worden uitgewerkt in een concreet actieplan dat breed gedragen wordt in onze gemeente. Een plan dat op lange termijn werkt en dat effectief en efficiënt kan worden uitgevoerd.

Wonen

Binnen Kaag en Braassem wordt in verschillende dorpskernen gebouwd. Dat is een goede zaak. Daarbij ligt de nadruk vanzelfsprekend op het bouwen van woningen, maar is ook de leefruimte in de wijken en kernen aan de orde. De ASD mist de expliciete aandacht voor

de maatschappelijke ruimte zoals groenvoorzieningen, speelmogelijkheden en verbinding van de wijken door middel van fiets- en wandelpaden.

Het thema 'wonen' is voor de ASD met name van belang voor wat betreft ouderen en specifieke doelgroepen. In de inleiding wordt aangegeven, dat gewerkt wordt aan het 'sneller realiseren van woningen', het 'streven naar diversiteit, betaalbaar en geschikt' en de belofte om 'de leefbaarheid van de kernen te verbeteren door te bouwen in elke woonkern: het zogenaamde 'straatje erbij'. Mooie plannen, waarmee we het eens zijn, maar die tegelijkertijd de vraag oproepen hoe, waar en wanneer dat gaat gebeuren.

De vertragingen in bijvoorbeeld Braassemerland, het vooral leggen van de focus op forse eengezinswoningen in nieuwbouwlocaties en het 'straatje erbij' -is nu nog uitsluitend aan de orde in Hoogmade- geven niet de indruk van een 'snelle realisatie'. Tussen droom en daad staan wetten in de weg en praktische bezwaren, om met Willem Elsschot te spreken.

Dat geldt ook voor de realisatie van woningen voor ouderen, specifieke doelgroepen, jongeren en starters. Overigens wordt naar de mening van de ASD dit streven onnodig ingewikkeld gemaakt. Het lijkt alsof voor elke doelgroep een apart soort woning ontwikkeld moet worden. Gelet op de wachtlijst voor sociale woningen valt op, dat 85 % (Bron: Holland-Rijnland) van de wachtenden bestaat uit 1-2 persoons huishoudens. Dit geldt voor ouderen ('landers', die hun wooncarrière willen afsluiten met een kleinere woning), voor 'starters' (die hun wooncarrière willen starten) en voor specifieke doelgroepen (die vaak alleenstaand of een koppel zijn en een eigen 'plek' zoeken).

In de voorbereiding van de woonvisie van de gemeente Kaag en Braassem is duidelijk geworden, dat de verschillende woonvormen beschermd wonen, beschut wonen, begeleid wonen, wonen met WMO-zorg, wonen met WLZ-zorg, maatschappelijke opvang allen leiden naar eenzelfde type woning. Een woning met twee slaapkamers, gelijkvloers, met ruimte voor een driewieler/scootmobiel en met een oppervlakte van 70-80 m². Door deze woningen te clusteren of te spikkelen in de wijk ontstaat de mogelijkheid specifieke inwoners te huisvesten, maar ook om de woning eenvoudig te kunnen herbestemmen voor iemand van een andere specifieke doelgroep. Gezien de vergrijzing en knelpunten bij starters, kan dat concrete invulling zijn voor de komende jaren. Zet daar dan ook expliciet op in. Maak een duidelijke keuze.

Ook voor asielzoekers, arbeidsmigranten en statushouders dienen woonmogelijkheden te worden gerealiseerd. De eerlijkheid gebiedt te zeggen, dat op dit dossier in de afgelopen jaren niet echt veel vooruitgang is geboekt. Veel initiatieven zijn blijven 'hangen' in plannen en wachten op realisatie. Ook hier moeten nog duidelijke keuzes gemaakt worden.

Eén specifieke doelgroep begrijpen wij niet: de groep, die tussen 'wal en schip' valt. Deze komen niet voor in Huisvestingsverordening Holland-Rijnland (Artikel 25, lid 1 a t/m g) en zijn ook niet genoemd in de contingent-regeling. Door deze onduidelijkheid ontstaat volgens de ASD ruimte voor willekeur en dat kan niet de bedoeling zijn.

Sociaal Domein

Samenredzaamheid en polarisatie

In het sociaal domein staat de gemeente een beweging voor. Centraal staat het versterken van de samenleving, zodat burgers/inwoners samen en met elkaar veel opvangen. Van 'zelfredzaamheid' naar 'samenredzaamheid'.

De ASD hecht zeer aan deze ontwikkeling, maar merkt tegelijkertijd op, dat er ook een tegengestelde trend is. Ook in Kaag en Braassem is sprake van polarisering, online, maar

ook in wijken en woonkernen. Het wantrouwen naar de overheid groeit, onvrede wordt versterkt en een risico op uitsluiting dreigt. Juist voor mensen die kwetsbaar zijn, zoals statushouders en vluchtelingen en gezinnen waar psychische problematiek of schulden bestaan.

Ook de gemeente heeft een taak om deze kwetsbare burger en deze in het collectief van het sociaal domein te ondersteunen, emanciperen en vooruit te helpen. De communicatie daarover gaat niet alleen over de kosten van het sociaal domein, maar gaat ook om respect en de zorg voor elkaar. Niet uitsluiting, maar kameraadschap en begrip dienen in een visie te worden vervat.

De bevordering van zelf- en samenredzaamheid wordt in Kaag en Braassem uitgevoerd met de hulp van veel vrijwilligers en mantelzorgers. Echter, kennis en reikwijdte van deze ondersteuning is eindig en daardoor kwetsbaar en wankel. Aandacht voor het ontstaan van (steeds meer) tekorten in professionals en financiële middelen in de toekomst wordt in het stuk gemist. Wat wil de gemeente Kaag en Braassem doen aan de toename van de vergrijzing en daaraan gekoppelde groei van mensen met fysieke problemen en/of dementie? Ook hier ligt een belangrijke opgave.

Inclusiviteit

Voor bevordering van zelfredzaam is het noodzakelijk dat bij maatregelen steeds nagedacht wordt of deze ook voor iedereen die dat nodig heeft of er gebruik van maakt, toegankelijk is. Denk daarbij b.v. aan communicatie. Wij adviseren u dat bij nieuwsuitingen steeds in het oog te houden dat de boodschap voor iedereen te begrijpen is en iedereen voor wie bedoeld is bereikt. Houdt bij inrichting van openbare ruimte dat dit voor iedereen bereikbaar en veilig moet zijn zoals b.v. deuren, toiletten en ook wegen, trottoirs en invalide parkeerplaatsen. Maak daarbij ook gebruik van ervaringsdeskundigen. Zij ervaren in de praktijk vaak problemen van plannen die achter de tekentafel zijn bedacht.

Jeugdzorg en huiselijk geweld

U geeft aan dat er in 2024 een afname was van het beroep op jeugdzorg. De ASD heeft vernomen dat er in 2025 weer een toename is van kinderen in de jeugdzorg. Het is ons inziens juist als bij het noemen van de afname van het beroep op jeugdzorg in 2024 ook melding maakt van de toename. Hierdoor is juist het belang van preventie aangetoond om te voorkomen, dat het beroep op ondersteuning weer groter wordt.

Bij huiselijk geweld legt u de focus op kindermishandeling, dit vinden wij ook zeer belangrijk, maar wij vragen ook nadruk voor oudermishandeling. Volgens cijfers van het CBS is het aantal gevallen van oudermishandeling in Kaag en Braassem in 2024 met meer dan twee derde gegroeid ten opzichte van 2023.

Wonen en zorg

Wonen en zorg in een beschutte setting, met mantelzorg én professionele ondersteuning vergt goede samenwerking met de binnen de gemeente actieve zorgorganisaties. Geclusterde woonvormen met zorg voor ouderen worden nu vaak gerealiseerd door particuliere initiatieven, die zich richten op minder intensieve problematiek, waardoor de zorgvraag in de gevestigde verpleeghuizen binnen de gemeente zwaarder wordt.

De mogelijkheden voor outreachende zorg zijn logistiek en financieel beperkt. Wat zijn goede oplossingen, wat is belangrijk, welke keuzes zijn op dit vlak gemaakt? De gemeente speelt hier ook een belangrijke rol in: hoe wordt de 'leefbare en mooie omgeving' waargemaakt?

De middelen zijn schaars en de vraag groeit. De ASD adviseert om echt concreet worden in oplossingen die de gemeente daarvoor de komende jaren gaan realiseren. De gemeente Kaag en Braassem dient zelf initiatieven te nemen en niet af te wachten tot de uitvoerende partijen in hun aanbod mogelijk vastlopen.

Keuzes, keuzes, keuzes

Als er geen expliciete keuzes worden gemaakt, verarmt het zorg- en ondersteuningsaanbod en ontstaat de kans dat er straks van alles een beetje of niets is. Belangrijke issues worden niet echt opgelost. De veerkracht van de samenleving kan krachtig zijn, maar vergt méér. Daar is het sociaal domein voor ingericht: om mensen in kwetsbare posities te helpen en te ondersteunen. Welke vraagstukken wil de gemeente daarmee opvangen en welke vraagstukken wil de gemeente zelf oppakken, omdat ze zeer belangrijk zijn vanuit de publieke taak?

Heroriëntatie van het sociaal domein

De ASD mist in het stuk de 'Heroriëntatie van het Sociaal Domein'. Na de eerste 10 jaar te hebben gewerkt aan de ontwikkeling van onderdelen van het sociaal domein, met zorgpartners en organisaties, met collega-gemeenten en/of in regioverband is begin 2025 besloten het gehele sociaal domein aan een heroriëntatie te onderwerpen. Met als voorbeeld de nieuwe inrichting van het de Jeugdhulpverlening met het Team Jeugd en Gezin zullen ook de andere onderdelen Welzijn en Preventie (met als uitvoerende partij De Driemaster) en de hulp en ondersteuning in het kader van de WMO (met als uitvoerende partij TOM in de buurt) aan een kritische herijking worden onderworpen. Wat zijn de kaders? Hoe wordt dit vormgegeven? Wat is de tijdsfasering? Hoe vindt monitoring en evaluatie plaats? Met welke partijen en collega-gemeenten wordt de samenwerking gezocht, uitgebouwd of beëindigd?

Al deze vragen dienen naar de mening van de ASD te worden gesteld en in de omgevingsvisie worden opgenomen. [En de ASD denkt graag met u mee.](#) De koers dient duidelijk te zijn en verder te reiken dan het stuk, dat als concept van de 'Omgevingsvisie Kaag en Braassem' is aangereikt.

Tot slot

De ASD beseft, dat met eerder beschreven commentaren, vragen en instemmingen er nog werk aan de winkel is. Dat is ook in het stuk zelf al aangegeven in de aanhef: met de zinsnede 'De samenleving verandert' start het stuk en eindigt dit advies.

Namens de Adviesraad Sociaal Domein,

Daniëlle van Scheppingen
Voorzitter

Liset van Steenbrugge
Secretaris